

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра приватного права та соціального забезпечення

**Робоча програма (силабус) освітнього компонента
(ОК 8) Правові режими природних об'єктів і комплексів
в умовах євроінтеграції
(обов'язковий)**

Реалізується в межах освітньої програми ***Право***
за спеціальністю ***Д8 «Право»***
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

Суми – 2026

Розробник:

Вікторія СТРЕЛЬНИК, к.ю.н., доцент, доцент кафедри
приватного права та
соціального забезпечення

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри <i>приватного права та соціального забезпечення</i>	протокол від 29.05. № 18	
	Завідувач кафедри	 Вікторія СТРЕЛЬНИК (підпис) (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Ірина АРІСТОВА
(підпис)

(ПІБ)

Декан факультету,
де реалізується освітня програма

Марина КУЗНЕЦОВА
(підпис)

(ПІБ)

Завідувач відділу аспірантури та докторантури,
де реалізується освітня програма

(підпис)

(ПІБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана:

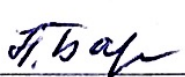
Тамара ЧЕРНАДЧУК

(ПІБ)

Катерина ГОРБАЧОВА

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

Катерина ГОРБАЧОВА
(підпис)

(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 17.06. 2026 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ				
1.	Назва ОК	Правові режими природних об'єктів і комплексів в умовах євроінтеграції		
2.	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра приватного права та соціального забезпечення		
3.	Статус ОК	Обов'язковий		
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК (заповнюється для обов'язкових ОК)	Освітньо-наукова програма «Право» за спеціальністю D8 «Право»		
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)			
6.	Рівень НРК	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти, НРК – 8 рівень		
7.	Семестр, тривалість вивчення, форма контролю	3 семестр, залік		
8.	Кількість кредитів ЄКТС	3 кредити		
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
	Денна форма – 90 годин	Лекційні – 20 годин	Практичні /семінарські – 20 годин	50 годин
10.	Мова навчання	Державна (українська)		
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Стрельник Вікторія Валеріївна, доцент кафедри приватного права та соціального забезпечення Години консультацій – кожного понеділка о 12:20, кабінет 109 г		
11.1	Контактна інформація	viktorii.strelnyk@snaeu.edu.ua		
12.	Загальний опис освітнього компонента	Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові режими природних об'єктів та комплексів в умовах євроінтеграції, колізійні аспекти охорони навколишнього середовища Відсутність чіткого розуміння сутності й адекватного законодавчого врегулювання еколого-правових відносин як специфічного правового явища певною мірою обмежує можливості учасників правовідносин здійснювати свої права та виконувати обов'язки, задовольняти відповідні інтереси. За таких умов надзвичайно актуальним є здійснення наукового аналізу основних блоків екологічних і земельних відносин, встановлення їхньої сутності та правової природи, притаманних їм ознак, а також дослідження особливостей конкретних із них. Розуміння проблемних питань теорії, практики та законотворчості у сфері охорони природи потребують ґрунтовного наукового аналізу доктринальних теоретичних досліджень, системного тлумачення законодавчих приписів, аналізу правозастосовної практики, правових позицій вищих судових інстанцій.		
13.	Мета освітнього компонента	Мета освітнього компонента: забезпечення інтеграції та систематизації на новому освітньо-науковому рівні раніше здобутих аспірантами знань з природоохоронного, поглиблене вивчення ними фундаментальних засад, найбільш важливих та актуальних їх теоретичних проблем для використання в подальшій науковій роботі, при підготовці дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з права		

14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на курсах, що викладалися на другому (магістерському) рівні вищої освіти спеціальності «Право».
15.	Політика академічної доброчесності	Політика академічної доброчесності в Сумському національному аграрному університеті ґрунтується на базових цінностях і принципах чесності, відповідальності, справедливості, поваги, довіри, прозорості, персональної відповідальності та нетерпимості до порушень академічної доброчесності. Норми, що формують політику академічної доброчесності в СНАУ, закріплені у таких внутрішніх документах: Кодекс академічної етики та академічної доброчесності СНАУ (https://surli.cc/qusnwa); Положення про порядок перевірки академічних та наукових текстів на унікальність в СНАУ (https://surli.li/tjraux); Положення про використання штучного інтелекту у СНАУ (https://surli.li/zkvosb). Перевірка робіт на ознаки академічного плагіату здійснюється за допомогою систем StrikePlagiarism.com. Обов'язковій перевірці підлягають кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти, рукописи дисертацій, монографій, підручників, посібників та статей; інші роботи перевіряються вибірково. Використання ШІ допускається як допоміжного інструменту для пошуку, структурування, редагування, перекладу чи попереднього аналізу інформації. При цьому автор має зберігати особисте авторство, критично перевіряти згенерований зміст, не подавати результати роботи ШІ як власний науковий результат та зазначати факт його істотного використання. Недоброчесним вважається використання ШІ для повного чи часткового виконання завдань замість здобувача, генерації недостовірних джерел, фальсифікації даних, обходу перевірки на унікальність, а також подання згенерованих результатів як власних без належного розкриття. В університеті формується нульова толерантність до академічної недоброчесності. За порушення цих норм здобувачі освіти притягуються до відповідальності згідно із Законом України «Про академічну доброчесність», спеціальними законами у сфері освіти і науки та внутрішніми нормативними документами СНАУ.
16.	Посилання на курс у Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=498
17.	Ключові слова	Сталий розвиток, екологічна безпека, кліматичні зміни, раціональне природокористування, охорона природних об'єктів.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК 5: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК 5										Як оцінюється РНД
	Р Н 01	Р Н 03	Р Н 04	Р Н 05	Р Н 06	Р Н 10	Р Н 11	РН11 2	Р Н 13	Р Н 14	
ДРН 1. Аналізувати й узагальнювати сучасні теоретико-правові концепції охорони природних об'єктів і комплексів, обґрунтовувати напрями вдосконалення правових механізмів їх збереження, відтворення, пропонувати інноваційні підходи до правового регулювання в умовах європейської інтеграції України й утвердження рівності різних форм власності на природні ресурси.	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	Проведення модульного контролю, усне опитування
ДРН 2. Аналізувати та синтезувати наукові підходи до формування, реалізації державної екологічної політики, обґрунтовувати ефективність правових та організаційних механізмів екологічного управління, пропонувати науково виважені рішення щодо впровадження ринкових інструментів у природоохоронну сферу.	х	х			х	х	х	х	х	х	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study) по кожній темі

ДРН 3. Аналізувати закономірності розвитку екологічних і природоресурсних правовідносин, узагальнювати результати міждисциплінарних досліджень, моделювати можливі ризики та негативні наслідки для природних об'єктів і комплексів, обґрунтовувати, пропонувати шляхи їх попередження відповідно до принципів сталого розвитку.	x	x	x	x	x		x	x	x	x	Колоквіум Індивідуальна дослідницька робота
ДРН 4. Синтезувати результати самостійних наукових досліджень у сфері екологічного та природоресурсного права, обґрунтовувати нові теоретичні положення та практичні рекомендації, пропонувати напрями вдосконалення національного законодавства, практики його застосування відповідно до міжнародних та європейських стандартів.	x		x	x		x					Індивідуальна дослідницька робота, усне опитування

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література ¹
	Аудиторна робота		Сам роб	
Осінній 3 семестр				
	Лк	П.з / семін.	Лаб. з.	

¹ Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

		3			
Тема 1. Правові засади державної екологічної політики у сфері охорони довкілля 1. Концепція розвитку екологічного права та законодавства України 2. Формування сучасної державної екологічної політика	2	2		5	1,2,3.
Тема 2. Науково-методологічні чинники становлення та перспективи розвитку законодавства про охорону довкілля 1. Концептуальні засади верховенства права в екологічному законодавстві України 2. Теоретико-методологічні засади розвитку екологічного права	2	2		5	1,2,3.
Тема 3. Організаційно-правовий механізм (управління) охорони довкілля 1. Механізм організації та система діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері публічних екологічних відносин 2. Участь громадськості в управлінні природокористування й охорони довкілля	2	4		5	1,2,6.
Тема 4. Правове регулювання розвитку сільських територій в Україні 1. Правові засади органічного сільського господарства в умовах забезпечення сталого розвитку 2. Сільськогосподарські кооперативи, агрохолдинги як форми об'єднань сільськогосподарських товаровиробників	4	2		10	1.2.3.6, 36
Тема 5. Правове забезпечення використання й охорони надр в Україні 1. Стан і перспективи розвитку сучасного правового забезпечення охорони надр 2. Правові заходи у сфері охорони надр	2	2		5	1.2.3.6
Тема 6. Проблеми законодавчого забезпечення використання й охорони рослинного та тваринного світу в Україні 1. Рослинний і тваринний світ як об'єкт правової охорони 2. Правові засоби охорони об'єктів рослинного та тваринного світу	2	2		5	1.2.3.4.
Тема 7. Правове регулювання атмосферного повітря, озонового шару й охорона клімату. 1. Правова охорона атмосферного повітря, озонового шару та клімату 2. Еколого-правова політика у сфері зміни клімату.	4	2		10	1.2.3.4.
Тема 8. Формування правових засад екологічної безпеки в умовах сталого розвитку 1. Правове забезпечення створення та функціонування екологічної мережі України 2. Правове забезпечення екологічної безпеки в промисловості України	2	4		5	1.2.3.4.
Всього	20	20		50	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Аналізувати й узагальнювати сучасні теоретико-правові концепції охорони природних об'єктів	<i>Лекції-візуалізації</i>	10	<i>Усні опитування</i>	5

і комплексів, обґрунтовувати напрями вдосконалення правових механізмів їх збереження, відтворення, пропонувати інноваційні підходи до правового регулювання в умовах європейської інтеграції України й утвердження рівності різних форм власності на природні ресурси.				
ДРН 2. Аналізувати та синтезувати наукові підходи до формування, реалізації державної екологічної політики, обґрунтовувати ефективність правових та організаційних механізмів екологічного управління, пропонувати науково виважені рішення щодо впровадження ринкових інструментів у природоохоронну сферу.	<i>Обговорення на заняттях, тематична дискусія, рішення ситуативних задач</i>	10	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	20
ДРН 3. Аналізувати закономірності розвитку екологічних і природоресурсних правовідносин, узагальнювати результати міждисциплінарних досліджень, моделювати можливі ризики та негативні наслідки для природних об'єктів і комплексів, обґрунтовувати, пропонувати шляхи їх попередження відповідно до принципів сталого розвитку.	<i>Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)</i>	10	<i>Індивідуальна дослідницька робота (підготовка, презентація, захист)</i>	15
ДРН 4. Синтезувати результати самостійних наукових досліджень у сфері екологічного та природоресурсного права, обґрунтовувати нові теоретичні положення та практичні рекомендації, пропонувати напрями вдосконалення національного законодавства, практики його застосування відповідно до міжнародних та європейських стандартів.	<i>Виконання практичного кейсу по кожній темі</i>	10	<i>Індивідуальна дослідницька робота (підготовка, презентація, захист)</i>	10

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання Осінній 3 семестр (залік)	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
---	--	--------------------------------	----------------

1	Модуль 1 (теми 1-4)	50 балів/50%	До 6 тиждень
1.1.	Усні опитування	5 балів /5%	щотижня
1.2.	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	5 балів /5%	щотижня
1.3.	Колоквіум (тема 4)	15 балів /15%	До 6 тижня
1.5.	Модульний контроль	25 балів /25%	6 тиждень
2.	Модуль 2 (теми 5-8)	50 балів/50%	10 тиждень
2.1.	Усні опитування	5 балів /5%	щотижня
2.2	Індивідуальна дослідницька робота (підготовка, презентація, захист)	15 балів /15%	До 10 тижня
2.4	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	5 балів /5%	щотижня
2.5	Модульний контроль	25 балів /25%	10 тиждень

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Усні опитування	<i>0-1 бал</i> <i>Теоретичні відповіді не точні не вірні</i>	<i>2-3 бали</i> <i>Відповіді надані не на всі питання</i>	<i>4 бали</i> <i>Завдання виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі</i>	<i>5 балів</i> <i>Всі завдання виконано, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі</i>
Індивідуальна дослідницька робота (підготовка, презентація, захист)	<i><7 балів</i> <i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>7-12 балів</i> <i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>13-14 балів</i> <i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>15 балів</i> <i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)	<i><2 бали</i> <i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>3 бали</i> <i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>4 бали</i> <i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>5 балів</i> <i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
Колоквіум	<i><9 бали</i> <i>Теоретичні відповіді не точні не вірні</i>	<i>10-13 балів</i> <i>Відповіді надані не на всі питання колоквіуму,</i>	<i>12-14 балів</i> <i>Завдання виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі</i>	<i>15 балів</i> <i>Всі завдання виконано, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі</i>
Модульний контроль (тест множинного вибору)	<i>8-12 балів</i> <i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>	<i>13-19 балів</i> <i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>	<i>20-22 балів</i> <i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>	<i>23-25 балів</i> <i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	На кожному практичному

		занятті
2	Обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних практичних завдань	на практичних заняттях
3	Настанови викладача у процесі виконання практичних завдань	На консультаціях
4	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації реферату	1-10 тиждень
5	Оцінювання результатів колоковіуму	7,10 тиждень
6	Оцінювання тестових завдань	7, 10 тиждень

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основна література

1. Екологічне право: підручник /[А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, Є.П. Суєтнов ін.] ; за ред. А.П. Гетьмана. Харків : Право, 2024. 1008 с.

2. Краснова М. В., Краснова Ю. А. Екологічне право України. Спеціальна та особлива частина: підручник. Київ: НУБІП України 2023. 278 с.

3. Сучасні теоретичні та прикладні засади права природокористування в національній еколого-правовій доктрині: монографія / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2023. 516

4. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Екологічне право України: воєнний екоцид та заходи протидії. Київ : Кондор, 2025. 164 с.

5. Кодекс України про надра. Науково-практичний коментар / М. О. Лаврінок, М. Ю. Камаса. Харків : Право, 2025. 1000 с.

6. Організація та управління природоохоронною діяльністю : підручник / І. М. Трус, М. М. Твердохліб, М. Д. Гомеля. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 411 с.

7. Екологічне право у схемах та визначеннях : навч. посібник /кол. авт. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. К. Р. Резворович. Дніпро, 2022. 188 с.

8. Strelnyk V., Rohovenko O. Subjects of the evidentiary process and their peculiarities in cases regarding the protection of property rights in the field of land relations (for example, lease, easement, superficies and emphytheusis) *Право і суспільство*, № 4, 2023, с.121-129 DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.4.18>

9. Стрельник В.В., Роговенко О.В. Характеристика земель сільськогосподарського призначення як спеціального об'єкта правового захисту в цивільному судочинстві. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 2023. № 3. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.21>

10. Петрова Н.О. Стрельник В.В. Окремі напрями удосконалення правового регулювання діяльності особистих селянських господарств у сфері сільського зеленого туризму. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2023 р. №1. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/30>

11. Стрельник В.В., Чурилова Т.М. Проблеми відшкодування шкоди навколишньому середовищу України, завданої збройною агресією Російської Федерації. *Екологічне право*. 2022, № 3, URL: <http://www.ecolaw.idpnan.kyiv.ua/2022>

12. Strelnyk, V.V. The issue of legal responsibility of the Russian Federation for offenses in the field of environmental protection: international legal aspect. Publishing House “Baltija Publishing”, 2023. p.254-261 DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-331-6-30>

13. Стрельник В., Райденко Б., Вечорка Ю. Удосконалення механізму управління земельними ресурсами населених пунктів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, Серія ПРАВО. Випуск 86. 2024 DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.3.29>

14. Стрельник В В. Земельно-майнові права та законні інтереси учасників земельно-орендних правовідносин і їх судовий захист. *Науковий вісник публічного та приватного права* №4, 2024 DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.4.8>

15. Антон ТРЕТЯК, Валентина ТРЕТЯК, Наталія КАПІНОС, Вікторія СТРЕЛЬНИК, Наталія ПЕТРОВА. Формування природно-екологічного каркасу землекористування на регіональному рівні в контексті забезпечення екологічної стійкості: методичні та методологічні підходи *Вісник Київського національного*

університету імені Тараса Шевченка. Геологія. Том 4, № 111. 2025. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2713.111.11>

16. Kapinos, N., Skliar, Yu., Rybina, O., Strelnyk, V. & Bohinska, L. Planning the Development of Land Use of Territorial Communities by the Method of Ecological and Landscape Design. *International Conference on Urban Infrastructure Sustainable Development and Renovation* (MistoBud-2025). doi:10.1088/1755-1315/1499/1/012059

17. Tretiak, A., Tretiak V., Kapinos, N., Strelnyk, V., Petrova N. (2025). Formation of a natural and ecological framework land use at the regional level: methodological approaches XVIII International Scientific Conference “*Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment*”. DOI: <https://doi.org/10.3997/2214-4609.2025510046>

18. Viktoriia STRELNYK, Nataliia VOLCHENKO, Nataliia BONDAR, Maryna KUZNETSOVA Legal liability for environmental damage caused by armed conflict: international and national legal aspects (the case of Ukraine) *Revista Jurídica Portualense N Especial* (2026) DOI: [https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(39.1\)2026.ic-1](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(39.1)2026.ic-1)

19. Стрельник В. В. Правове регулювання поводження з побутовими відходами в Україні: проблеми сучасності та перспективи розвитку. *Development vectors: synergy of law, social guarantees, and geospatial dimensions of sustainable development*: Scientific monograph. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2026. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-649>

Нормативно-правові акти:

20. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

21. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

22. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 № 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

23. Водний кодекс України : Закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

24. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

25. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

26. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

27. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

28. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

29. Про оренду землі : Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

30. Про охорону земель : Закон України від 19.06.2003 № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

31. Про рослинний світ : Закон України від 09.04.1999 № 591-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

32. Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001 № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

33. Про Червону книгу України : Закон України від 07.02.2002 № 3055-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

34. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

35. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16.10.1992 № 2707-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

36. Про екологічний аудит : Закон України від 24.06.2004 № 1862-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

37. Про зону надзвичайної екологічної ситуації : Закон України від 13.07.2000 № 1908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

38. Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання) : постанова Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 № 1030. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

39. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. Урядовий кур'єр. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

40. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2017. № 29. Ст. 315. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

41. Про затвердження Методики розрахунку неорганізованих викидів забруднюючих речовин або суміші таких речовин в атмосферне повітря внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій та/або під час дії воєнного стану та визначення розмірів завданої шкоди : наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 13.04.2022 № 175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-22#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

42. Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії Російської Федерації : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 18.05.2022 № 295. URL: <https://minagro.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodiki-viznachennya-shkodi-ta-zbitkiv-zavdanih-zemelnomu-fondu-ukrayini-vnaslidok-zbrojnoyi-agresiyi-rosijskoyi-federaciyi> (дата звернення: 12.05.2026).

43. Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану : наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 04.04.2022 № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

44. Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів : Закон України від 03.03.2022 № 2116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2116-20#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

45. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля : міжнародний документ від 25.06.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text (дата звернення: 12.05.2026).

Методичне забезпечення

46. Методичні вказівки щодо підготовки до практичних занять з курсу «Правові режими природних об'єктів і комплексів в умовах євроінтеграції». Суми, 2022

47. Методичні вказівки для самостійної роботи з курсу «Правові режими природних об'єктів і комплексів в умовах євроінтеграції». Суми, 2022

Бібліотеки

Адреси Web- серверів національних і українських бібліотек - <http://nbuv.gov.ua/Internet/libweb.html>

1. Адреси електронної пошти бібліотек України - <http://www.lucl.kiev.ua/win/adresf.html>

2. Бібліотека Верховної Ради України - <http://www.rada.kiev.ua>
3. Бібліотеки Дніпропетровського національного університету – <http://www/comci.dsr.lp.ua/DSU/libraries>
4. Бібліотека Сумського державного університету - <http://www.sumdu.edu.ua/pages/library/>
5. Державна бібліотека України для юнацтва - <http://www.ukrlibworld.kiev.ua/uni/>
6. Державна науково-технічна бібліотека України - <http://www.gntb.n-t.org>
7. Електронна бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка - <http://www.scilib.univ.kiev.ua>
8. Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І.Чижевського - <http://www.library.online.kr.ua>
9. Луганська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О.М.Горького - <http://www.library.lg.ua>
10. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника - <http://www.lsl.lviv.ua>
11. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка - <http://www.lib-du.univ.kiev.ua>
12. Наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія - <http://www.ukma.kiev.ua>
13. Наукова бібліотека Таврійського національного університету - <http://www.lib.crimea.edu>
14. Наукова бібліотека Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя - <http://www.tu.edu.te.ua/library/>
15. Науково-технічна бібліотека Національного технічного університету України. Київський політехнічний університет - <http://www.library.ntu-kpi.kiev.ua>
16. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua>
17. Національна парламентська бібліотека України - <http://www.nplu.kiev.ua>
18. Публічна бібліотека ім. Лесі Українки - <http://www.lucl.kiev.ua>
19. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна - <http://www.univer.kharkov.ua>